

Kuddby bytomt

Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning

Björnviken 2:2, Kvillinge 5:1 och Händelö 2:41
Kvillinge socken
Norrköpings kommun
Östergötlands län
Östergötland

Mattias Johansson

Kuddby bytomt

Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning

Björnviken 2:2, Kvillinge 5:1 och Händelö 2:41

Kvillinge socken

Norrköpings kommun

Östergötlands län

Östergötland

Mattias Johansson

Denna rapport har framställts av ett företag
vars miljöledningssystem är certifierat enligt ISO 14001
av Svensk Certifiering Norden AB.

Utgivning och distribution:
Stiftelsen Kulturmiljövård
Stora Gatan 41, 722 12 Västerås
Tel: 021-80 62 80
E-post: info@kmmmd.se

© Stiftelsen Kulturmiljövård 2020

Samtliga foton av Mattias Johansson.

Omslag: Jordkällare i bytomtens sluttning mot sydväst.

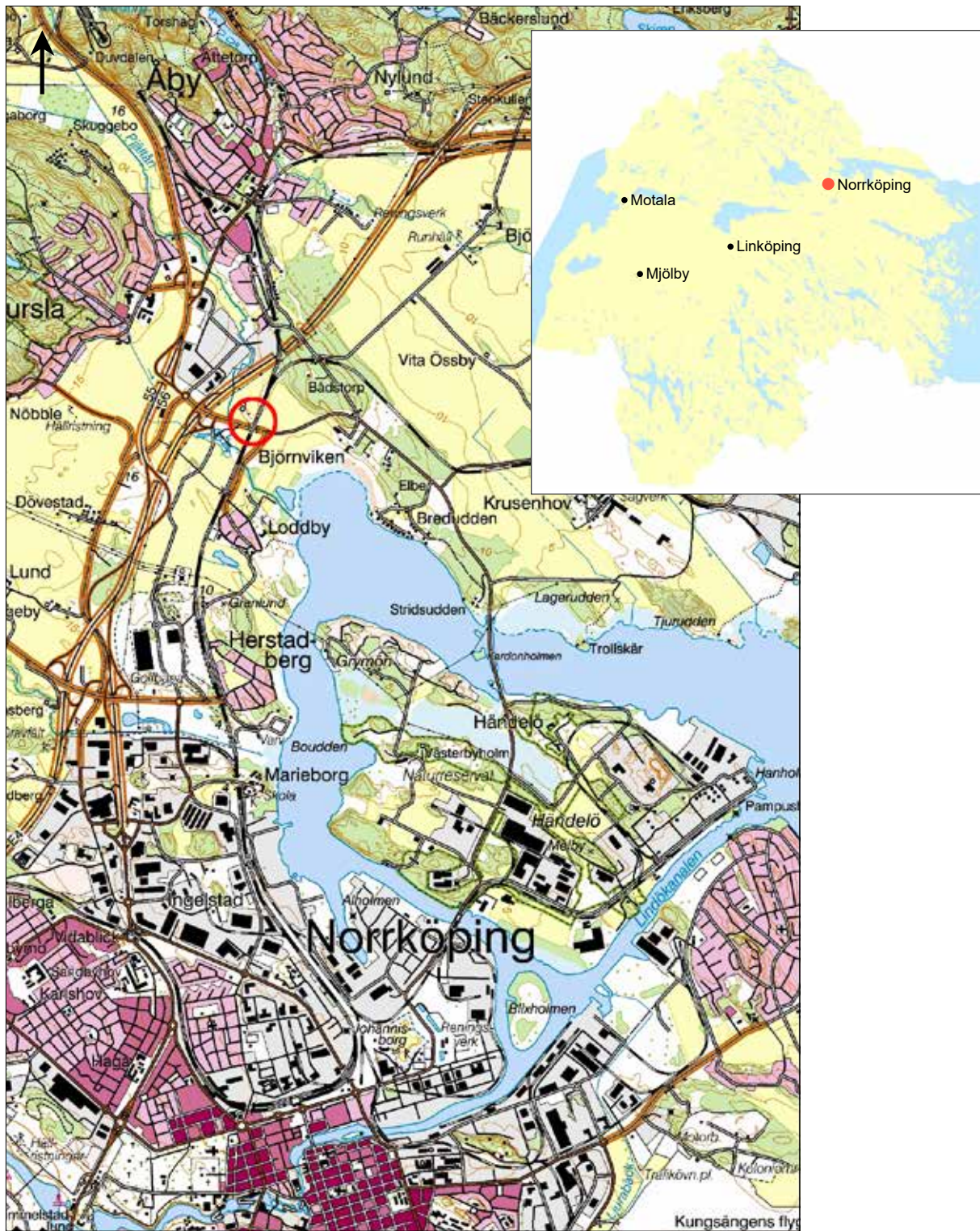
Upphovsrätt, där inget annat anges, enligt Publik Licens 4.0 (CC BY)
<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>

Lantmäteriets kartor omfattas inte av ovanstående licensiering.
Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet. Medgivande MS2012/02954.

ISBN 978-91-7453-905-9

Innehåll

Sammanfattning	5
Inledning	5
Natur- och kulturmiljö	7
Syfte	9
Metod och genomförande	9
Resultat	9
Störhål för hägnad och matjordsfynd	13
En vendeltida härd	14
Återupptäckt kulturlager	15
Yngre lager öster om banvallen	15
Fyndmaterial	15
Utvärdering	17
Referenser	17
Historiskt kartmaterial	17
Litteratur	17
Tekniska och administrativa uppgifter	18
Bilagor	19
Bilaga 1. Anläggningstabell	19
Bilaga 2. Vedartsanalys	21
Bilaga 3. ¹⁴ C-analys	23

Figur 1. Undersökningsområdet markerat med en röd ring. Utdrag ur Terrängkartan. Skala 1:50 000.

Sammanfattning

Med anledning av nedläggning av elledning har Stiftelsen Kulturmiljövård (KM) utfört en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning i anslutning till den plats där Västra Bravikenvägen löper under Södra stambanan cirka 6 km norr om centrala Norrköping.

Schaktarbeten berörde Kuddby bytomt och en boplats omedelbart söder om bytomten. Schaktningsövervakningen gjordes vid schaktning på de båda registrerade delarna av lämningarna, i anslutning till järnväg som bilväg.

Den arkeologiska undersökningen visade på spår från bytomten i form av störhål av en sentida hägnad med bevarat trämaterial, gropar och ett sentida fyndmaterial. Ett kulturlager, som påträffats redan 2017 och som uppfattats som del av bytomten och som vid den tidigare utredningen givit en datering till 1300-talet, observerades på nytt och visade på en något större utbredning än vad som tidigare antagits. I ett område strax väster om banvallen påträffades ett lager, troligen ett påfört terrasseringslager, varpå framkom en härd som kunde dateras till vendeltid.

Dateringen ger en första boplatsindikering till vendeltid i direkt anslutning till Bådstorpsgravfältet. Gravfältet, med dateringar till yngre järnålder, undersöktes hösten 2019 av Arkeologerna och är beläget ungefär 500 meter norr om föreliggande undersökning.

Inledning

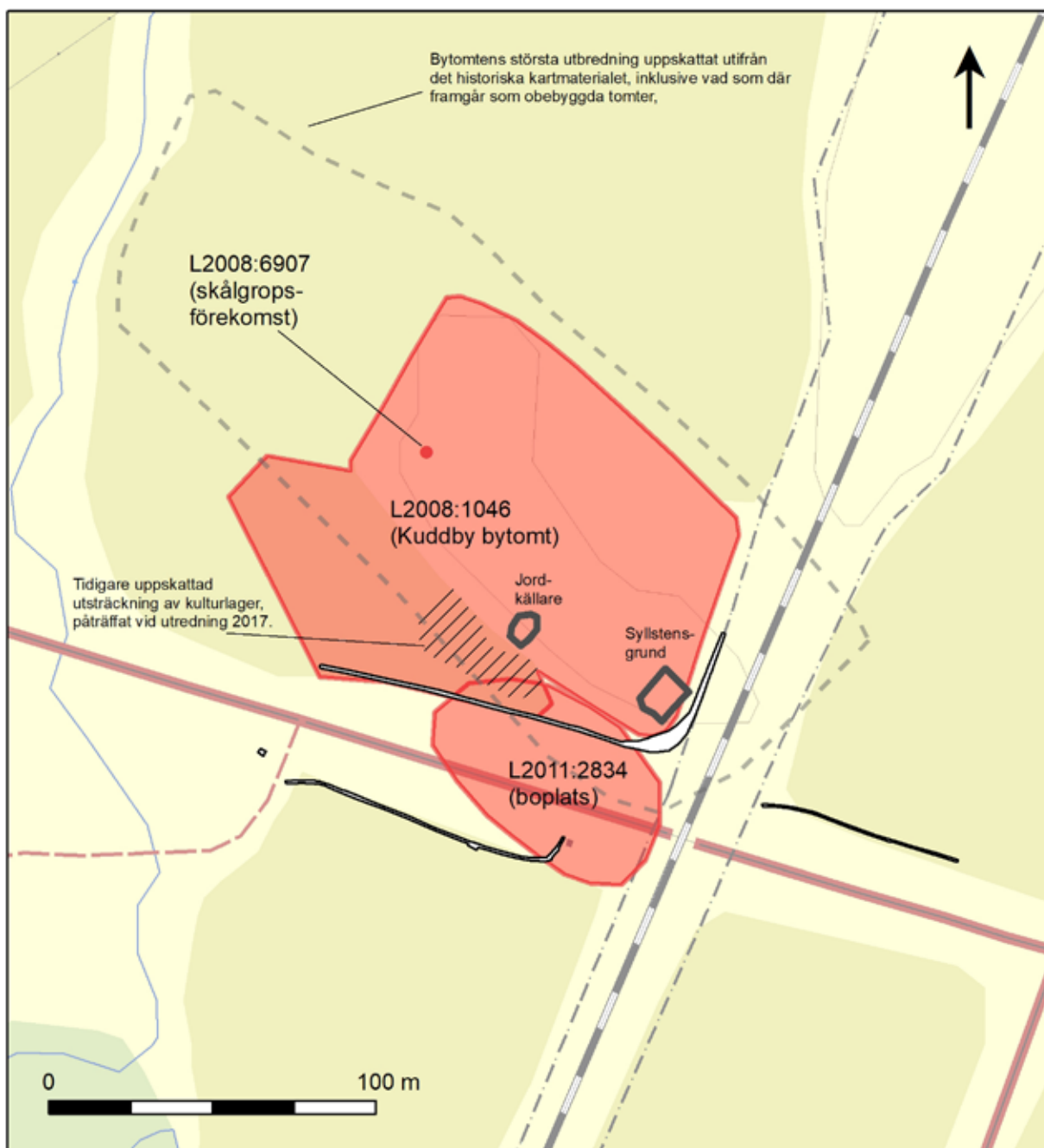
Stiftelsen Kulturmiljövård (KM) har utfört en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning efter beslut från Länsstyrelsen Östergötland daterat 2019-01-23 (dnr 431-13673-2019) på fastigheterna Björnviken 2:2, Kvillinge 5:1 och Händelö 2:41, Norrköpings kommun.

Schaktarbetet avsåg nedläggning av elledning och gjordes efter ansökan av E.ON. Kontakt och anvisningar till arbetets utförande kom även från Skanska, som ansvarade för arbetsplatsen, och Trafikverket, som ytterst är beställare för samtliga aktörer och som enligt Länsstyrelsens beslutet bekostar den arkeologiska undersökningen. Efter önskemål från Trafikverket om att kunna bredda en väg i en skarp kurva utökades schaktet ett par meter i innerkurvan. Detta kunde göras inom ramen för undersökningen efter Länsstyrelsens godkännande.

Schaktningen gjordes i anslutning till en plats cirka 6 km norr om Norrköpings centrum där den öst–västligt löpande Västra Bravikenvägen passerar den tvärsgående, nord–sydligt löpande Södra stambanan i en tunnel under järnvägsbanken. Ursprungligen avsågs en schaktningsövervakning längs en totalt cirka 800 meter lång sträcka, inklusive flera tryckningar under både väg och järnväg. Schaktningen skulle först följa en mindre grusväg söderut längs västra sidan av järnvägen för att sedan vika av åt väster och sedan tryckas under Västra Bravikenvägen i anslutning till grusvägens utfart på densamma. Därefter skulle schaktningen följa längs Västra Bravikenvägens södra sida österut och här ansluta till en elcentral på denna sida vägen. Ledningen skulle sedan tryckas under järnvägen och sedan ytterligare en gång tillbaka över Västra Bravikenvägen. Därefter skulle schaktningen följa norra sidan av Västra Bravikenvägen ytterligare ett stycke österut. Under loppet av undersökningen beslutades att undvika tryckningen under järnvägen och istället kunde ledningsnedläggningen följa bilvägen i tunneln under järnvägen. På så sätt kunde schaktet läggas närmare vägen och delvis i tidigare urschaktad yta.

Dokumentation av schaktningsövervakningen omfattade slutligen cirka 150 löpmeter nordväst om, cirka 95 löpmeter sydväst om, inget sydöst om och slutligen cirka 60 löpmeter nordöst om korsningen.

Fältarbetet för schaktningsövervakningen utfördes av Mattias Johansson fördelat på fem dagar, den 29–30 januari samt 3, 14 och 21 februari 2020. Den del av schaktningen som dokumenterades av arkeolog omfattade totalt drygt 310 löpmeter och en yta av cirka 400 m².

Figur 2. Undersökningsområdet med de dokumenterade schakten i svart. Lämnings från Kulturmiljöregistret återges i rött. På planen framgår även bytomtens största utsträckning utifrån det historiska kartmaterialet samt ett kulturlager som även observerats vid en arkeologisk utredning 2017, liksom de idag ovan mark synliga busgrunderna inom bytomten. Utdrag ur Fastighetskartan. Skala 1:2 000.

Natur- och kulturmiljö

I anslutning till och direkt i vägen för planerat schaktarbete ligger den idag övergivna bytomten Kuddby, fornlämning L2008:1046, och omedelbart söder om nämnda bytomt finns en boplats, den sedan tidigare bortgrävda fornlämningen L2011:2834.

Bytomten beskrivs i Kulturmiljöregistret som en cirka 130 × 80 meter stor yta och är endast registrerad på västra sidan av järnvägen. Dess egentliga utbredning är dock osäker och kan ej ses som med säkerhet avgränsad. Bland de synliga lämningarna på bytomten beskrivs en större syllstensgrund i sydöst, 12 × 8 meter stor, med två skilda spismursrösen vid kortsidorna och därtill enstaka stensamlingar och en terrasskant i nordöst. Vid nu gjorda schaktningsövervakning noterades den stora syllstensgrunden, inne i tätt växande sly och snår, men här observerades också en jordkällare med en imponerande ingrävd ingång i den brant som markerar den historiskt kända bytomtens avgränsning åt sydväst. Jordkällarens ursprungliga, ingrävda omfattning inåt sluttningen är något svår att uppskatta, men bör åtminstone omfatta en cirka 10 × 7 meter oval förhöjning orienterad i nordöst–sydväst. I nordvästra delen av bytomten kan även noteras förekomsten av två skålgropar, L2008:6907, påträffade vid en arkeologisk utredning 2014 (Kihlstedt & Runeson 2015).

Vid en arkeologisk utredning 2017 sökschaktades sydöst om bytomten. Med anledning av ett då påträffat kulturlager, där ett ingående djurben kunde dateras genom ¹⁴C-analys till 1300-talet, utvidgades fornlämningens registrerade yta åt sydöst (Karlsson 2018). Den söder om bytomten liggande boplatsen förundersöktes 1989, varvid en härd som kunde dateras till omkring 390 e.Kr. påträffades, liksom två förmodade stolphål (Beronius-Jörpeland 1993). Det har inte gått att finna några uppgifter om någon senare undersökning av boplatsen och i ljuset av nu påträffade förhistoriska anläggningar, mer om detta längre fram, blir Kulturmiljöregistrets uppgift om att fornlämningen är helt borttagen än mer tveksam.

Byn Kuddby i Kvillinge socken kan skriftligt beläggas från 1381 och bär tidigare namnformen *Qujldby* vilket antyder ett annat ursprung för namnet än det på kyrkbyn och socknen Kuddby på Vikbolandet. Byn omfattar i det äldre kartmaterialet från 1650, 1696 och 1757 (LSA 57-7:d1:353; D19:13; D57-6:1) tre bebyggda tomter som legat på rad i nordväst-sydöstlig riktning. Utöver dessa har bytomten fortsatt åt nordväst med ytterligare fyra reglerade men obebyggda tomter, ibland benämnda som utjordar, hela vägen ut till den åt söder rinnande Pjältån (figur 2). En av dessa tomter redovisas i kartmaterialet som Bådstorps (Bådstorps finns även som bebyggelse i ett annat läge norr om byns inägomark), en annan som Helsingejorden. De obebyggda tomterna uppges höra till andra gårdar – dels till gårdar i samma by, dels till det närbelägna Björnviken.

Redan under slutet av 1700-talet har hela byn hamnat under just Björnviken, ett säteri som tidigare hade kallats Tjuvestad. I husförhörslängderna tycks de som senare antecknas för Kuddby i huvudsak vara knutna till ett tegelbruk beläget cirka 300 meter söder om bytomten eller vara jordbruksarbetare under Björnviken. Några av gårdarna ödeläggs samtidigt som andra övergår från att fungera som självständiga jordbruksenheter till att mer få karaktären av bostäder. Sannolikt har även anläggandet av järnvägen ytterligare haft del i att bytomten avbefolkats. Järnvägen drogs på 1860-talet genom sydöstra änden av bytomten och har senare utökats med spår. Den yttersta gårdstomten i sydöst, vars senast använda boningshus av allt att döma motsvarar den stora syllstensgrunden, har fortsatt hela vägen till östra nederkanten av dagens banvall. Bytomtens omfattning på andra sidan av järnvägen har dock varit förhållandevis marginell.

Den häradsekonomiska kartan från 1868–1877 (J112-56-11) redovisar två byggnader väster om järnvägen, varav den sydöstra motsvarar läget för den synliga syllstensgrunden på bytomten. Omedelbart öster om järnvägen fanns även en banvaktarstuga med tillhörande byggnad, där åtminstone själva stugan tycks ligga på vad som tidigare karterats som bytomt. På en lagaskifteskarta från 1921 finns de två byggnaderna väster om järnvägen kvar i samma lägen, medan byggnaderna på östra sidan har försvunnit (05-KVI-251). Vid tiden för ekonomiska kartan 1947 finns här inga byggnader, vare sig på eller strax intill bytomten (J133-9G0E).

Flera vägar löper in mot bytomten i det äldre kartmaterialet. En förgrening från landsvägen mellan Norrköping och Åby passerar Pjältån över en bro och löper in mot bytomten från sydväst. Den följer sedan byns sydvästra sida och bör då ses som Kuddbys bygata, varefter den rundar bytomten på dess östra sida och fortsätter norrut mot Åby. Vägen tar också en genare sträckning tvärs över bytomten och löper mellan andra och tredje gårdstomten från sydöst. Där bytomten rundas ansluter också två vägar från Björnviken, en med sträckning närmare Bråvikens strand och en lite längre upp på land. På lagaskifteskartan från 1921 och ekonomiska kartan från 1947 löper vägen runt bytomten genom en tunnel under järnvägen cirka 15 meter norr om nuvarande vägtunnel och i en något annorlunda vinkel.

Sett i ett något större sammanhang kan nämnas närheten till Bådstorpsgravfältet cirka 500 meter åt nordnordväst, som undersöktes hösten 2019 av Arkeologerna, och den betydande Ströjaboplatsen cirka 1 600 meter åt östsydöst, som undersökts i omgångar från 2011 och framåt av Arkeologikonsult. Gravfältet har givit cirka 130 gravar från yngre järnålder och är det största från perioden i hela Östergötland (Seiler 2019). Ströjaboplatsen bär spår efter en högeståndskultur med ett storgårdskomplex från folkvandringstid och vendeltid, som innefattar hallar men även hantverk och offerritualer. Under 2020 sällade sig platsen till det fåtal där fynd har gjorts av guldgubbar (Sörman 2019; Karlsson 2020).

Kuddby bytomt och platsen för schaktningsövervakningen är belägen så långt in i Bråviken man kan komma. Man brukar säga att Motala ström mynnar i Bråviken ungefär mellan Loddby och Grymön, det vill säga omedelbart söder om Kuddby och i anslutning till Pjältåns mynning. Bytomt och boplatz ligger på en höjd i landskapet och på dess södra sluttning. Bytomtens sydvästra långsida bildar en markerad nivåskillnad med bygatan liggande nedanför. På norrsidan av bytomten är idag våtare mark. De nu undersökta schakten ligger på nivåer cirka 4,9–8,0 meter över havet. Enligt SGU:s strandnivåkartor över området har strandlinjen legat cirka 3 meter över havet för 1 000 år sedan, 5 meter över havet för 1 500 år sedan och 7 meter över havet för 2 000 år sedan. Om de uppskattade strandnivåerna är korrekta måste åtminstone den förhistoriska boplatsen ses som anmärkningsvärt lågt liggande.

Syfte

Den arkeologiska undersökningen i form av schaktningsövervakning avsåg att dokumentera berörda lämningar och kulturlager. Utöver detta avsågs att om möjligt styra kabelnedläggningen så att den i första hand skulle undvika att göra ingrepp i ovan mark synliga lämningar. Någon sådan styrning behövde aldrig göras.

Metod och genomförande

Den arkeologiska undersökningen genomfördes genom schaktningsövervakning, där schaktning med grävmaskin utfördes av gräventreprenad under Skanska.

Vid schaktningen grävdes i regel matjord och mänskligt påförda lager bort maskinellt, skiktvis ner till orörd nivå. Schakt och observationer mättes in med RTK-GPS, dokumenterades genom fotografering och beskrivningar, för att sedan bearbetas i programvarorna Intrasis och ArcGIS. Ett urval av det påträffade, mycket sena fyndmaterialet togs med in för närmare bedömning, men gallrades sedan i sin helhet.

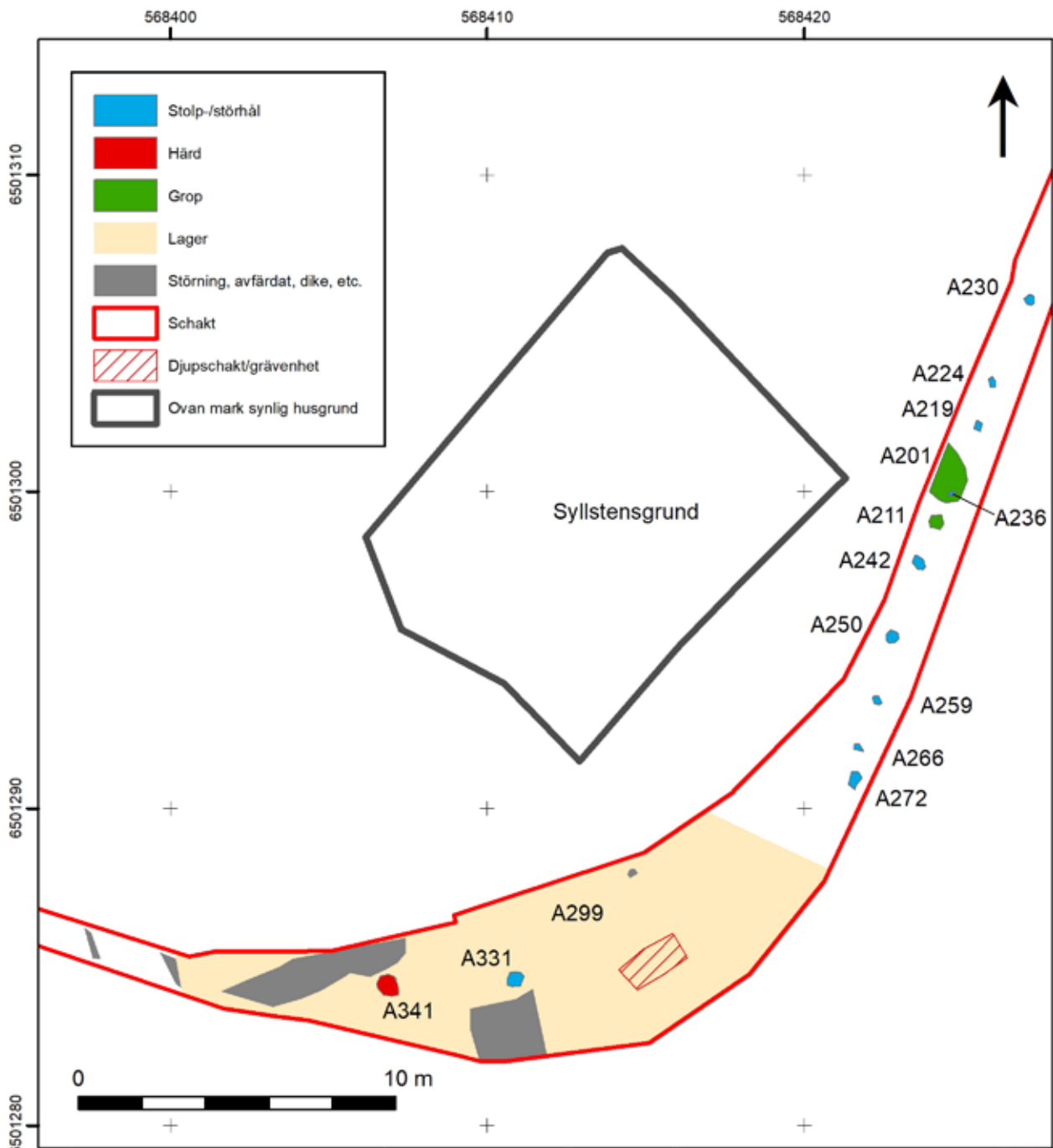
En begränsad bestämning av insamlat benmaterial har utförts av Sigourney Navarro, Stiftelsen Kulturmiljövård.

Resultat

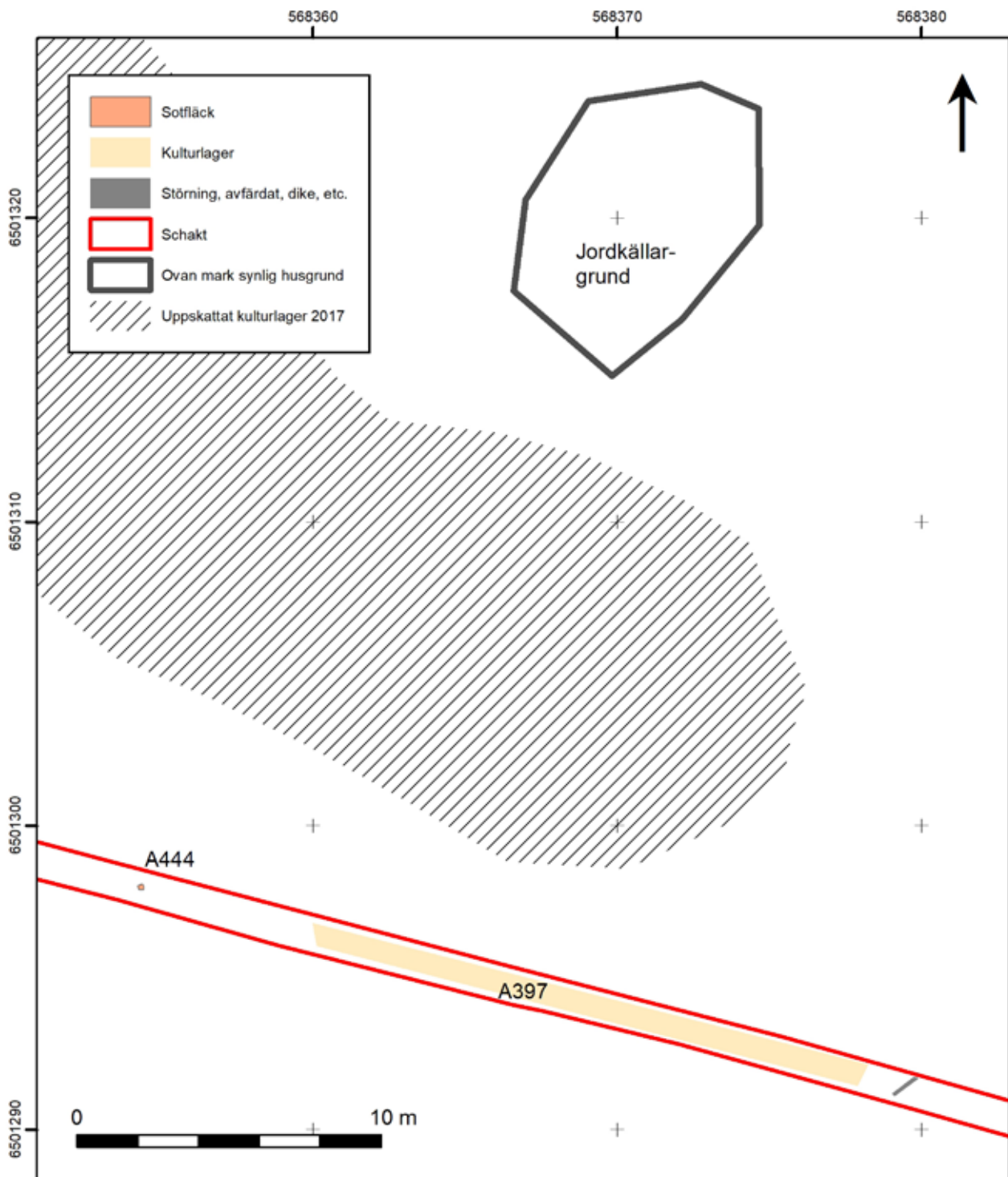
Vid schaktningsövervakningen påträffades sammanlagt 14 arkeologiska anläggningar fördelade på 1 härd, 2 gropar, 1 sotfläck, 1 stolphål och 9 störhål och därutöver 3 påförda eller avsatta lager av arkeologiskt intresse. Utöver detta har ett flertal sentida störningar, diken och avfärdade objekt noterats och redovisas här endast genom deras lägen på schaktplanerna (figur 3–6).

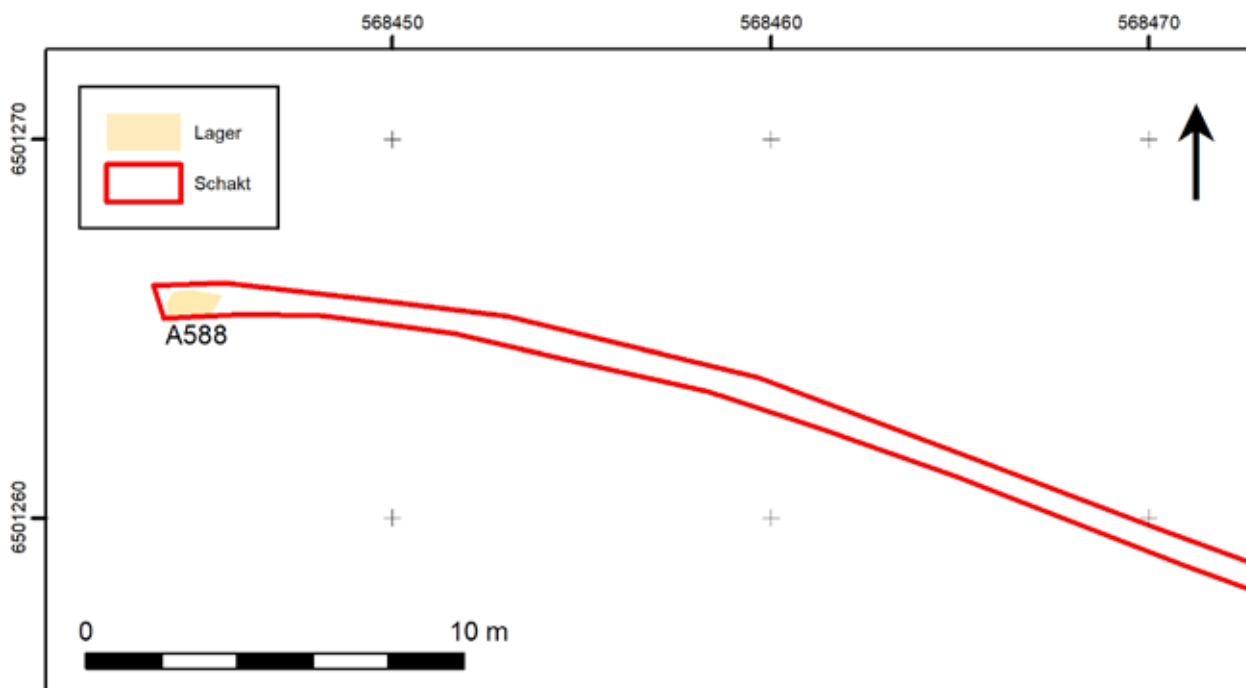
Figur 3. De undersöta schakten med de följande detaljerade schaktplanernas positioner. Skala 1:1 000.

Figur 4. Ytan söder om syllstensgrunden där den mindre arbetsväg som löpte längs med banvallen böjde av åt väster och behövde breddas i dess innerkurva. Skala 1:200.

Figur 5. Det schaktparti söder om jordkällaren där det framkom ett kulturlager i botten av schaktet. Här redovisas dess förhållande till sydöstra delen av det kulturlager som påträffades och uppskattades på detta sätt efter en arkeologisk utredning 2017. Skala 1:200.

Figur 6. Schaktpartiet omedelbart öster om banvallen, med det lager av kulturlagerkaraktär som endast påträffades omedelbart nedanför banvallen. Skala 1:200.

Störhål för hägnad och matjordsfynd

De nio störhålen, A219, A224, A230, A236, A242, A250, A259, A266 och A266, ligger alla på en cirka 17 meter lång linje i nord-sydlig riktning, svagt buktande åt väster och parallellt med banvallen. Störhålen har en storlek på 0,30–0,55 meter i plan. I fyra fall noterades en bevarad stör med en grovlek på 0,10–0,20 meter, några gånger bestående av kluvet virke. I ytterligare två fall noterades mindre välbevarade trärester centralt i anläggningen. I de fall fynd har gjorts i fyllningen till dessa störhål har det varit frågan om vitglaserat flintgods och oglaserat rödgods. Ett av störhålen, A236, uppfattades som att den anlagts i en äldre grop, A201. Gropen togs inte upp i sin helhet men bör ha varit åtminstone 1,8 meter stor och 0,5 meter djup. Den innehöll yngre rödgods, flintgods, ben, järnspikar och tegel. Ytterligare en grop, A211, påträffades i samma linje som störhålen, men hade en avvikande fyllning bestående av lera. Raden med anläggningar ligger som kortast cirka 3 meter öster om den stora syllstengrunden. Det kortaste avståndet mellan grunden och den större gropen, A201, är ännu mindre.

Anläggningarna i raden tolkas som spår efter en förhållandevis sentida rad med stängselstörar och bör med utgångspunkt i orientering, det bevarade träet och de sentida fynden ha tillkommit efter anläggandet av järnvägen. Den större gropen, A201, är sannolikt något äldre och har mer troligt haft en mer direkt anknytning till bytomten.

Matjordslagret och sentida störningar omedelbart öster och söder om den stora syllstengrunden innehöll en större mängd fynd som inte kunde knytas specifikt till någon arkeologisk anläggning, men som säkert ändå kan knytas till bytomtens verksamhet. Här fanns yngre rödgods, flintgods, glas, järnspikar och ett obränt benmaterial. I det senare kunde konstateras nötkreatur, får/get, fågel genom senare bestämningar av osteolog Sigourney Navarro, Stiftelsen Kulturmiljövård.

Figur 7. En kluven trästör påträffad in situ i A224, av allt att döma resterna efter en förhållandevis sentida hägnad.

En vendeltida härd

I samband med att schaktet vred sig mot väster och vidgades för breddning av befintlig arbetsväg påträffades under matjorden ett kulturpåverkat lager av gråbrun lera, A299, i botten av schaktet. Lagret kunde följas under omkring 20 meter av schaktningen och grävdes i botten på en plats, där det visade sig vara 0,6 meter tjockt. Lagret kan eventuellt ha påförts för att skapa en terrassering i sluttningen åt söder. Två av anläggningarna, ett stenskott stolphål, A331, och en mindre och flackare härd, A341, var de anläggningar som på förhand uppvisade mest förhistoriska drag. Mot sydvästra kanten av schaktet var det tydligt att lagret störts av rotsystemet från ett större träd som stått här och lagret borde därmed inte vara lika sentida som störhålen. I lagrets västra delar fanns också en störning som uppfattades som en maskinschaktad nedgrävning och ännu yngre än denna en mer rundad grop. Rotsystem, maskinschakt och grop har i figur 4 redovisats med samma färg som störningar.

Figur 8. Den breddade ytan i innerkurvan av den mindre arbetsväg som löpte intill det framtagna schaktet och längre bort i bild längs med bamvallen. Den vendeltida härden syns som en svart fläck i bildens förgrund. Den på bytomten synliga syllgrunden gömmer sig i det igenvuxna partiet vänster om schaktet. Foto från sydväst.

Kol från härden sändes på vedartsanalys och därefter på ¹⁴C-analys. Kolet bestod utslutande av tall (trettio bestämda kolbitar) och kunde dateras till mitten av 600-talet (bilaga 2–3).

Härden ligger cirka 6,9 meter över havet och lagrets lägsta delar har ett toppmått på cirka 7,0 meter över havet och ett bottenmått på cirka 6,4 meter över havet. Liksom redan nämnts angående höjdnivåerna för den undersökta förhistoriska boplatsen i stort måste dessa nivåer ses som anmärkningsvärt låga.

Återupptäckt kulturlager

Vid en arkeologisk utredning 2017 av Stiftelsen Kulturmiljövård påträffades ett kulturlager på sydvästra sidan av bytomten. Lagret kunde genom ¹⁴C-analys av ett påträffat ben dateras till 1300-talet. I utredningsrapporten kallades lagret A38 (Karlsson 2018). Samma kulturlager kan antas nu ha påträffats även drygt 20 meter väster om det ovanstående lagret, A299. Det nu påträffade, A397, var ett uppemot 0,2 meter tjockt lager av svart-/mörkgrå lera som också innehöll enstaka bitar obränt ben, bestående av fragment av tänder och käkfragment från nötboskap och får/get. Lagret gick att följa cirka 19 meter i schaktets sträckning. Drygt 5 meter väster om lagret påträffades en mindre sotfläck om 0,3 × 0,2 meter med något litet inslag av brända ben, som inte kunde bestämmas närmare (ovanstående bestämningar av osteolog Sigourney Navarro, Stiftelsen Kulturmiljövård).

Påträffandet av kulturlagret på nytt visar att det har en något mer sydlig utsträckning än vad man antagit vid utredningen. Kanske finns ett samband med den mindre sotfläcken.

Yngre lager öster om banvallen

Slutligen kan även noteras att där schaktet på nytt upptogs på östra sidan av banvallen kunde ett humöst lager konstateras i den yttersta västra änden av botten av schaktet. Lagret innehöll träfnyk och tegelfragment och får därför uppfattas som förhållandevis sentida, men kan anses ha uppvisat viss kulturlagerkaraktär. Läget sammanfaller med det där lagaskifteskartan från 1920-talet och ekonomiska kartan från 1940-talet redovisar hur en äldre väg runt bytomten tittat fram ur en tunnel på östra sidan av banvallen. Lagret bör utifrån träresterna vara förhållandevis ungt, men kan möjligen ha avsatts i anslutning till vägen. Det kan dock inte helt uteslutas att lagret utgör en avsatt yttersta utkant av bytomten.

Fyndmaterial

Från tre av störhålen som framkom vid undersökningen, A259, A266 och A272, insamlades ett sentida fyndmaterial bestående av vitglaserat flintgods och i ett av fallen oglaserat rödgods. Här är uppfattningen att dessa keramikskärvor har hamnat i anläggningarna sekundärt genom deras stora inslag av matjord. De tre fyndkontexterna har därmed endast indirekt betydelse för anläggningarnas datering, som genom det bevarade trämaterialiet får ses som mycket sentida, och ges ett relativt lågt värde där det inte ses som angeläget att vidare tillvarata dessa. På samma sätt är det med de fynd från matjorden som insamlades i fält och som bestod av flintgods, sent rödgods, järnspikar och ett mindre benmaterial.

Därefter återstår som egentliga fyndposter benmaterial från två mer tillförlitliga och avgränsade kontexter i form av obrända tänder och käkfragment från lagret A397 samt ett fåtal små brända benfnyk från sotfläcken A444. Dessa två fyndposter har gallrats, men återges här som foton (figur 9–10).

Figur 9. Obränt benmaterial från kulturlagret A397. Tänder och käkbensfragment från nötkreatur och får/get.

Figur 10. Bränt benmaterial från anläggning A444.

Utvärdering

Med utgrävningen av Bådstorpsgravfältet 2019 har vi fått ett av de mest omfattande gravmaterialen från yngre järnåldern i Norrköpingsområdet. Hittills har samtida dateringar från boplatser saknats i gravfältets absoluta närhet. Genom den vendeltida dateringen av den nu undersökta härden från denna schaktningsövervakning har nu åtminstone en sådan datering givits. Härden fyller också igen det dateringsmässiga glappet mellan mellersta järnåldern och medeltid vid Kuddby, vilket lättare möjliggör antaganden om kontinuitet mellan boplatser och bytomt.

Utifrån det påträffade arkeologiska materialet kan såväl bytomtens som den anslutande förhistoriska boplatsens omfattning utvidgas något i Kulturmiljöregistret. Detta skapar också ett större rumsligt överlapp mellan boplatser och bytomt.

Undersökningen har i allt väsentligt genomförts i enlighet med undersökningsplanen. Ett par av de yngre hägnadsstörhålerna värderades lågt och undersöktes bara till hälften eller inte alls. Schaktningen gick inte igenom det troliga terrasseringslagret, A299, annat än genom i ett mindre provschakt.

Referenser

Historiskt kartmaterial

Lantmäterimyndigheternas arkiv (LMA)

05-KVI-251, lagaskifteskarta över Björnviken med underlydande hemman 1921

Lantmäteristyrelsens arkiv (LSA)

D57-7:d1:353, äldre geometrisk avmätning över Kuddby 1650

D19:13, yngre geometrisk avmätning över Björnviken med flera hemman 1696

D57-6:1, storskifteskarta över Björnviken med flera hemman 1757

Rikets allmänna kartverk (RAK)

Häradsekonomska kartan 1868–1877, kartblad J112-56-11 ”Norrköping”

Ekonomiska kartan 1947–1948, kartblad J133-9g0e ”Loddbby”

Litteratur

Beronius-Jörpeland, L. 1990. *”Åbylänken”, Björnviken 2:1 och Ströja gamla tomt, Kvillinge socken, Norrköpings kommun, Östergötland*. Arkeologisk förundersökning 1988/1989. Riksantikvarieämbetet, Byrån för arkeologiska undersökningar.

Karlsson, K. 2018. *Utredning mellan Björnviken och Kolmårdsbranten – en del av Ostlänken*.

Arkeologisk utredning etapp 2. Björnsnäs 3:2 och Björnviken 2:1–2. Kvillinge socken.

Norrköpings kommun. Östergötlands län. Östergötland. Stiftelsen Kulturmiljövård rapport 2018:11.

Karlsson, M. 2020. Blot och gästabud vid Bråviken. *Forskning och framsteg nr 8/2000*.

Kihlstedt, B. & Runeson, H. 2015. *Ostlänken. Kolmårdsbranten–Göta kanal*. Arkeologisk utredning etapp 1. Norrköpings stad (Borg). Kvillinge och Kimstads socknar.

Norrköpings kommun. Östergötlands län. Östergötland. Stiftelsen Kulturmiljövård rapport 2015:11.

Sörman, A. 2019. *Runt Ströja gamla bytomt – järnåldersgravar samt bebyggelse lämningar från järnålder, medeltid och tidigmodern tid*. Arkeologisk utredning etapp 2 vid fornlämningarna L2008:7893 och L2019:3557 inom fastigheten Händelö 2:41, Kvillinge socken, Norrköpings kommun, Östergötlands län.

Seiler, A. 2020. Det stora gravfältet i Bådstorp. Kunskapsuppbyggnad pågår! *Arkeologi i Östergötland 2020*.

Tekniska och administrativa uppgifter

<i>Stiftelsen Kulturmiljövård projektnr:</i>	KM19150
<i>Länsstyrelsen dnr, beslutsdatum:</i>	431-13673-2019, 2019-01-23
<i>Typ av undersökning:</i>	Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning
<i>Undersökningsperiod:</i>	2020-01-29–2020-02-21
<i>Exploateringsyta:</i>	Ca 400 m ² (drygt 310 löpmeter)
<i>Personal:</i>	Mattias Johansson
<i>Landskap:</i>	Östergötland
<i>Län:</i>	Östergötland
<i>Kommun:</i>	Norrköping
<i>Socken:</i>	Kvillinge
<i>Fastighet:</i>	Björnviken 2:2, Kvillinge 5:1 och Händelö 2:41
<i>Fornlämning:</i>	–
<i>Fastighetskarta:</i>	65F 0gS Kvillinge
<i>Koordinatsystem:</i>	Sweref 99 TM
<i>Koordinater:</i>	N6501245–6501320/E568285–568505
<i>Höjdsystem:</i>	RH 2000
<i>Inmättningsmetod:</i>	RTK-GPS
<i>Dokumentationshandlingar:</i>	Inga dokumentationshandlingar utöver denna rapport.
<i>Fynd:</i>	Inga fynd tillvaratogs.

Bilaga 1. Anläggningstabell

Anl	Typ	Form	Storlek i plan	Största djup (m)	Beskrivning	Fyndmaterial
A201	Grop	Rund	Åtm. 1,8 m bred	0,50	Ej fullständigt framtagna med fortsättning åt V utanför schakt. Fyllning av matjordsliknande, mellanbrun siltig sand, med stort inslag av tegel i huvudsak fragment från taktegel. En sten i N kanten, 0,20 m stor. Endast undersökt i den del som blottades genom schaktet. Skålad botten som nådde 0,40 m djup, men med största djupet i ytterligare en fördjupning i N. I SV kanten påträffades en 0,14 m bred och 0,40 m lång och kluven trästör av samma karaktär som i A224, indikerande ett störhål (se A236) som ej med säkerhet kan skiljas från den större anläggningen men som antas ha tillkommit i ett senare skede.	Yngre rödgods, flintgods, ben, järnspikar, tegel (ej tillvarataget).
A211	Grop	Rund	0,55 m i diameter	0,15	Fyllning av grå lera och enstaka stenar, 0,15 m stora.	
A219	Störhål	Runt	0,30 m i diameter	0,25	Fyllning av matjordsliknande, mellanbrun siltig sand. Mer kvadratisk än rund i plan mot botten.	
A224	Störhål	Runt	0,40 m i diameter	0,35	Fyllning av matjordsliknande, mellanbrun siltig sand. I störhålet stod fortfarande en kluven trästör, 0,14 m i diameter och 0,75 m lång.	
A230	Störhål	Runt	0,35 m i diameter	?	Fyllning av matjordsliknande, mellanbrun siltig sand. I störhålet syntes fortfarande rester efter stående trä, ca 0,2 m i diameter. Ej vidare undersökt.	
A236	Störhål?	Rund?	Ca 0,2 m i diameter	?	En 0,14 m bred och 0,40 m lång och kluven trästör av samma karaktär som A224 påträffad inom A201, i dess SV kant. Antyder ett störhål som inte med säkerhet kan skiljas från den större anläggningen finns här. Ett parti om ca 0,2 m i diameter med mer luckert material kan möjligen bedömas som skilt från A201, men i övrigt är fyllningen i A201 och A236 identiskt.	
A242	Störhål	Runt	0,40 m i diameter	0,40	Fyllning av matjordsliknande, mellanbrun siltig sand. I störhålet stod fortfarande en trästör med dimensionerna 0,10×0,12 m.	
A250	Störhål	Runt	0,45 m i diameter	0,30	Fyllning av matjordsliknande, mellanbrun siltig sand.	
A259	Störhål	Ovalt	0,35×0,40 m (NV-SÖ)	?	Fyllning av ljusbrun siltig sand. Tydlig först efter mer rensning, dock ej vidare undersökt. Enstaka trärester centralt ca 0,15 m i diameter.	Vitglaserat flintgods (ej tillvarataget).
A266	Störhål	Ovalt, med tendens till kanter	0,45×0,27 m (NV-SÖ)	0,36	Fyllning av matjordsliknande, mellanbrun siltig sand. I ytan ett par större stenar, 0,20 respektive 0,25 m stora, vilka bör ha använts för att ge stadga åt stören. Rundad botten.	Vitglaserat flintgods (ej tillvarataget).
A272	Störhål	Ovalt	0,55×0,35 m (N-S)	0,35	Fyllning av matjordsliknande, mellanbrun siltig sand. Trärester i form av ej centrerade fryk. Längre ner större stenar och i kanten ett par, 0,15–0,20 m stora. Rundad botten.	Oglaserat rödgods, vitglaserat flintgods (ej tillvarataget).
A299	Lager	?	?	Åtm. 0,6	Gråbrun lera, till synes något kulturpåverkat, med något inslag av större stenar. Betraktades som eventuellt påfört för att skapa terrassering mot S. Spår efter ett kraftigare rotsystem efter ett större träd i SÖ delen av schaktets böj omöjliggjorde en alltför sentida datering. Ett ca 2,0×1,0 m upptaget djupare schakt (G308) genom lagret, ca 4 m från dess början i N, visade att det här var ca 0,6 m tjockt. A331 och A341 är stratigrafiskt yngre än detta lager.	
A331	Stolphål	Ovalt	0,65×0,45 m (NÖ-SV)	0,15	Diffus nedgrävning med fyllning av mörkt gråbrun lera och med ett flertal stenar, upp till 0,25 m stora. Endast NV halvan undersökt. Centralt en 0,23 m bred skålad fördjupning och i en i övrigt flackare botten.	
A341	Härd	Rund, med tendens till kanter	0,70 m i diameter	0,06	Bestående av svartbrun kol och sot, skörbränd sten upp till 0,15 m stora och visst inslag av kringliggande lera. Flat men något lutande botten. Störst inslag av kol och därtill djupast i SV delen, där också ett prov, P361 togs.	
A397	Lager	?	?	0,20	Svart-/mörkgrå lera med humöst inslag av kultur-lagerkaraktär. Ca 0,15–0,20 m tjockt.	Obränt ben, varav flera tänder.

Bilaga 1. Anläggningstabell

Anl	Typ	Form	Storlek i plan	Största djup (m)	Beskrivning	Fyndmaterial
A444	Sotfläck	Oval	0,30×0,20 m (Ö-V)	0,01	Tunn fläck med sot och brända ben, ca 0,3×2 m stor, ingen nedgrävning syntes. Avsatt/påförd direkt ovanpå naturlig lera.	Brända ben.
A588	Lager	?	?	0,20	Svartbrun, siltig lera med humöst inslag av kultur-lagerkaratär. Inslag av förmultnade träfibrer och tegelfnyk. Ca 0,1–0,2 m tjockt.	

VEDLAB

Vedanatomilabbet

Vedlab rapport 20026

**Vedartsanalyser på material från Östergötland,
Kvillinge Kuddby L2008:1046**

VEDLAB

Vedanatomilabbet

Vedlab rapport 20026

2020-04-23

Vedartsanalyser på material från Östergötland, Kvillinge Kuddby L2008:1046

Uppdragsgivare: Mattias Johansson/Stiftelsen Kulturmiljövård

Arbetet omfattar ett kolprov från undersökningar av en mindre härd i kanten på en bytomt. Provet innehåller bara kol från tall. Eftersom tall är ett trädslag som kan bli gammalt i sig finns risk för hög egenålder vilket får tas med vid bedömning av dateringsresultatet.

Analysresultat

Anl.	ID	Anläggnings- typ	Prov- mängd	Analyserad mängd	Trädslag	Utplockat för ¹⁴ C-dat.	Övrigt
341	361	Härd	3,6g	2,3g 30 bitar	Tall 30 bitar	Tall 84mg	

Erik Danielsson/VEDLAB
Kattås
670 20 GLAVA
Tfn: 070 34 00 645
E-post: vedlab@telia.com
www.vedlab.se

De här trädslagen förekom i materialet

Art	Latin	Max ålder	Växtmiljö	Egenskaper och användning	Övrigt
Tall	<i>Pinus silvestris</i>	400 år	Anspråkslös men trivs på näringsrika jordar. Den är dock ljuskrävande och blev snabbt utkonkurrerad från de godare jordarna när granen kom	Stark och hållbar. Konstruktionsvirke, stolpar, pålar, båtbygge, kärl (ej för mat) takspån, tjärbloss, träkol, tjärbränning	Underbarken till nödmjöl, årsskott kokades för C-vitaminerna. Även som kreatursfoder

Uppgifter om maximal ålder, växtmiljö, användning mm är hämtade ur: Holmåsen, Ingmar Träd och buskar. Lund 1993. Gunnarsson, Allan Träden och människan. Kristianstad 1988. Mossberg, Bo m.fl. Den nordiska floran. Brepol, Turnhout 1992.

Vedartsanalysen görs genom att studera snitt- eller brottytor genom mikroskop. Jag har använt stereolupp Carl Zeiss Jena, Technival 2 och stereomikroskop Leitz Metalux II med upp till 625 gångers förstoring. Mikroskopfoton är tagna med Nikon Coolpix 4500. Referenslitteratur för vedartsbestämningen har i huvudsak varit Schweingruber F.H. Microscopic Wood Anatomy 3rd edition och Anatomy of European woods 1990 samt Mork E. Vedanatomy 1946. Dessutom har jag använt min egen referenssamling av förkolnade och färskas vedprover.

Uppsala 2020-05-07

UPPSALA
UNIVERSITET

Ångströmlaboratoriet
Tandemlaboratoriet

Kol-14 gruppen

Besöksadress:
Ångström Laboratory
Lägerhyddsvägen 1

Postadress:
Box 529
751 20 Uppsala

Telefon:
018 – 471 3124

Telefax:
018 – 55 5736

Hemsida:
<http://www.tandemlab.uu.se>

E-post:
radiocarbon@physics.uu.se

Mattias Johansson
Stiftelsen Kulturmiljövård
c/o Norrköpings Stadsmuseum
Västgötegatan 21
602 21 NORRKÖPING

Resultat av ¹⁴C datering av träkol från Kuddby i Kvillinge socken, Norrköping (L2008:1046). (p 2879)

Förbehandling av träkol:

1. Synliga rottrådar borttages.
2. 1 % HCl tillsätts (10 h, under kokpunkten) (karbonat bort).
3. 1 % NaOH tillsätts (10 h, under kokpunkten). Löslig fraktion fälls genom tillsättning av konc. HCl. Fällningen som till största delen består av humusmaterial, tvättas, torkas och benämns fraktion SOL. Olöslig del, som benämns INS, består främst av det ursprungliga organiska materialet. Denna fraktion ger därför den mest relevanta åldern. Fraktionen SOL däremot ger information om eventuella föroreningars inverkan.

Före acceleratorbestämningen av ¹⁴C-innehållet förbränns det tvättade och intorkade materialet, surgjort till pH 4, till CO₂-gas som i sin tur grafiteras genom en Fe-katalytisk reaktion. I den aktuella undersökningen har fraktionen INS daterats.

RESULTAT

Labnummer	Prov	$\delta^{13}\text{C}\text{‰ V-PDB}$	¹⁴ C age BP
Ua-65973	Kuddby KM19150 A341 P361	-25,8	1 372 ± 28

Med vänliga hälsningar

Karl Håkansson / Melanie Mucke

Kalibreringskurvor

